

Programa
estratègic
de les biblioteques
de la UPC
2000 - 2005

Paï de ia

"... llegeix, estudia,
aprèn, connecta't,
investiga!"

Programa estratègic 2000 - 2005

Servei de Biblioteques i Documentació
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

Servei d'Informació, Imatge i Publicacions, 1999 (5077/2)

Disseny coberta: Manel Andreu

Imprimeix: ARTYPLAN

Dip. legal: B-45.136-99

Paideia	5
Missió	6
Visions	7
Els usuaris i les seves necessitats	8
Cinc eixos estratègics	10
Biblioteca i aprenentatge: Els recursos i serveis bibliotecaris per a l'aprenentatge	10
Biblioteca i recerca: Els recursos i serveis bibliotecaris per a la recerca i la innovació tecnològica	15
Biblioteca i xarxa: Els recursos i serveis bibliotecaris digitals	20
Biblioteca i humanisme: Els recursos i serveis i bibliotecaris per a la formació humanista	25
Biblioteca i organització: Els recursos i serveis bibliotecaris de gestió	30

Paideia

Grècia va constituir l'aflorent més important de la civilització d'occident. En el segle V, anomenat de Pericles, Atenes es va convertir en el nucli creatiu més important del món en els àmbits de la política, la ciència, les arts, l'arquitectura, la literatura, la filosofia i fonamentalment el llenguatge; sabers, tots ells, que han fonamentat la base cultural i formativa del nostre pensament. Paideia era el concepte grec que agrupava aquest immens llegat de coneixements.

L'home grec era educat i es formava al llarg de la seva vida en la Paideia

Paideia significava el procés global de transformació que l'individu havia de realitzar per arribar a ser ciutadà, un home eminentment polític. Aquesta transformació era un procés formatiu i educatiu en tots els àmbits dels sabers: davant la ignorància dels discursos fonamentats en el misteri i en l'obscuritat, la *Paideia* reforçava els ideals de la saviesa i el poder de la raó en descobrir i comprendre la natura d'una manera autònoma i científica; davant la violència i la barbàrie de les organitzacions arcaïques, la *Paideia* afirmava la consciència de ser ciutadà polític i lliure lligat a la pertinença de la ciutat democràtica basada en la llei, el compromís i la paraula.

Paideia va ser i és també la base dels coneixements i sabers humanístics, científics i tècnics de la cultura d'occident actual, transferits i apresos al llarg del temps en totes les formes educatives al llarg dels segles. És per això que davant dels reptes de futur que l'educació superior té plantejats, i a les portes d'un nou mil·lenni, es fa necessari formar i construir, ara més que mai, un ciutadà format en el coneixement i en la ciència, en els valors i en l'ètica de les persones, en la cultura de la pau i en la llibertat, en la democràcia i el diàleg.

El ciutadà del segle XXI haurà de ser educat en una nova Paideia

Les biblioteques són la imatge de la formació, l'aprenentatge i la recerca de la universitat. Les biblioteques recullen, conserven i difonen els antics i nous coneixements, ofereixen informació i serveis per aprendre a aprendre aquelles tècniques, capacitats i valors que són necessàries al llarg de la vida i són espais de reflexió, estudi, trobada i de comunicació presencial i en xarxa. En els propers anys les biblioteques reforçaran i potenciaran l'objectiu de la universitat en formar els ciutadans en aquesta nova *Paideia*.

Les biblioteques són la imatge d'aquesta nova Paideia

Missió

"Les biblioteques de la UPC són centres actius de recursos documentals i digitals en informació científica, tècnica i cultural que tenen com a missió aconseguir elevar el nivell de qualitat i d'excel·lència que la UPC proporciona als seus membres en el procés d'aprenentatge, recerca i formació continuada per tal d'arribar a ser ciutadans preparats per viure en un món global".

Visions

- Les biblioteques de la UPC han d'arribar a ser centres de recursos d'informació i documentació integrats en l'aprenentatge i la recerca i la formació continuada de la comunitat. Aquesta integració ha de donar com a resultat transformar els recursos i serveis bibliotecaris en eines imprescindibles en les tasques diàries educatives, de recerca i de gestió dels estudiants, dels professors i del personal d'administració i serveis de la comunitat.
- Les biblioteques de la UPC han d'arribar a ser el recurs educatiu i formatiu més accessible, utilitzat i aprofitat per la comunitat.
- Les biblioteques de la UPC han de incrementar i preservar les col·leccions bibliogràfiques i facilitar-ne l'accés i l'ús.
- Les biblioteques de la UPC han de millorar l'oferta de serveis i produir-ne d'altres de gran qualitat relacionats directament amb les necessitats actuals i futures dels usuaris.
- Les biblioteques de la UPC han d'arribar a ser el portal d'accés a la informació i documentació digital científica i tècnica més important de la Universitat.
- Les biblioteques de la UPC han de potenciar i incrementar els seus recursos i equipaments tenint en compte les innovacions tecnològiques en el món de la informació i documentació.
- Les biblioteques de la UPC han d'estar gestionades segons les necessitats d'informació i documentació dels usuaris d'una manera eficient, flexible i consorciada.
- Els bibliotecaris i les bibliotecàries de la UPC han d'arribar a ser reconeguts per la institució com els líders en la gestió i producció de la informació i documentació científica i tècnica davant els reptes actuals i futurs del món de la informació.

Els usuaris i les seves necessitats

Els usuaris i les seves necessitats en el procés d'aprenentatge

Actualment són els que fan ús dels serveis elementals de la biblioteca, i és el grup més nombrós. Una part molt important són els alumnes de nou ingrés que hi ha al 1r cicle, també els estudiants en general de 1r i 2n cicle, el PAS, els estudiants d'escoles d'altres universitats i centres adscrits, les persones que s'han acollit als programes de mobilitat internacional Erasmus i Sòcrates, i els socis de l'Associació d'Amics de la UPC.

Principals necessitats detectades

- Consulta de la bibliografia recomanada a les guies docents dels centres
- Consulta d'apunts de les diferents assignatures (facilitats pel professorat)
- Consulta d'enunciats d'exàmens anteriors
- Consulta d'obres de referència, en el suport que sigui
- Consulta de revistes bàsiques
- Treball amb material multimèdia i vídeos
- Accés a programes d'ofimàtica i d'autoaprenentatge
- Fotocòpies de documents i altres
- Estudi a la sala de lectura: treball en grup / treball individual
- Coneixement de la informació general
- Consulta al catàleg per saber quins documents hi ha i saber-los trobar
- Orientar-se mitjançant una bona senyalització
- Consulta de fons especials
- Accés a Internet
- Altres

Els usuaris i les seves necessitats en el procés de recerca

Són usuaris que, a més de tenir les mateixes necessitats bàsiques que la resta d'usuaris, requereixen un suport bibliogràfic específic i eines d'accés a la informació més especialitzades.

Els usuaris i les seves necessitats

Hi englobem els estudiants que fan el projecte de fi de carrera, els estudiants de 3r cicle, el grup d'investigadors i becaris de recerca, els professors, usuaris externs de la Universitat com tècnics d'empreses o professionals liberals que sol·liciten informació, usuaris d'altres centres universitaris, etc.

Principals necessitats detectades

- Consulta de llibres i revistes especialitzades
- Consulta de les bases de dades especialitzades
- Formació, informació i assessorament tècnic
- Consulta de l'arxiu gràfic
- Consulta del fons de reserva i fons especials
- Treball individual
- Consulta de PFC, TFC
- Consulta d'informació de fonts externes a la biblioteca
- Altres

Els usuaris i les seves necessitats d'accés a la xarxa

Són usuaris no presencials que accedeixen a les nostres biblioteques per mitjans electrònics com la web, el correu electrònic, etc. Poden ser usuaris interns o externs.

Principals necessitats detectades

- Accés a tots els fons i serveis sense la necessitat de ser a la biblioteca
- Accés a tots els fons i serveis d'altres biblioteques sense anar-hi
- Localització d'informació sobre un tema determinat a qualsevol part del món
- Consulta de la producció científica interna i externa a la UPC
- Assessorament i formació en eines d'accés electrònic a la informació
- Altres

Cinc eixos estratègics

Biblioteca i aprenentatge:
Els recursos i serveis
bibliotecaris per a l'aprenentatge

*De l'ensenyament a l'aprenentatge:
convertir el procés d'ensenyament
en un procés d'aprenentatge continu*

Des dels diversos projectes pedagògics innovadors de les dècades dels anys seixanta i setanta, principalment aplicats a la formació no universitària, no s'havia tractat amb tant d'interès el concepte d'ensenyament com a procés d'aprenentatge. Les reformes dels plans d'estudi per tal d'aproximar les titulacions i els continguts a les diverses necessitats, l'arribada i implementació de les TIC a tots els nivells i les exigències cada vegada més presents de la mateixa societat, han donat com a resultat un extens moviment de renovació no sols dels coneixements sinó també d'un profund canvi en les pràctiques pedagògiques lligades als processos i models tradicionals d'ensenyament superior.

Aquest canvi es podria resumir en un moviment que va en la següent direcció: convertir el procés d'ensenyament en un procés d'aprenentatge continu on l'element central no són tant els continguts apresos ni la figura del professor que els transmet, sinó l'estudiant que aprèn. L'estudiant que aprèn des del seu ritme personal, des d'uns interessos diversificats i des de la seva pròpia gestió.

El canvi no és només en les pràctiques pedagògiques associades a unes determinades titulacions i realitzades pels professors, sinó que afecta tots els altres agents i serveis de la Universitat. Les biblioteques, serveis que facilitaven l'estudi i l'accés a la informació d'una manera general, són ara molt més actives i efectives en aquest nou procés d'aprenentatge, sales d'estudi diversificades per estudiar individualment o en grup, bibliografies lligades a les necessitats dels estudiants, àrees d'autoaprenentatge per aprendre habilitats i coneixements no reglats, accés a Internet, formació sobre les eines i fonts d'informació... per tal que els estudiants puguin ser més autònoms a l'hora de cercar, manipular i gestionar la informació, etc. són a hores d'ara elements que formen part d'una nova visió de les biblioteques com a serveis necessaris en el procés d'aprenentatge.

Però les Biblioteques de la UPC poden i han de ser, encara, molt més necessàries i molt més actives en aquest procés. S'han de convertir en una eina educativa imprescindible per als professors i estudiants. Els bibliotecaris han de treballar conjuntament amb els professors per detectar les necessitats reals d'informació i documentació, aprofitar els recursos actuals i futurs, dissenyar projectes entorn a la implementació de mètodes pedagògics, aprofitar les innovacions tecnològiques en el món de la informació i multimèdia, etc.

Aquests i moltes altres propostes han de ser la base de la integració plena dels recursos i serveis bibliotecaris en el procés d'aprenentatge a la Universitat.

Aspiracions

- Crear i aplicar estratègies conjuntes entorn als nous models d'aprenentatge amb els professors i altres agents del sistema d'educació superior per tal d'aprofitar al màxim els recursos bibliotecaris actuals i futurs que la UPC destina als seus membres
- Educar als usuaris en habilitats i capacitats per aprendre constantment a viure en un món global
- Convertir les biblioteques en les nous espais del futur on els nous rols del professor i l'estudiant puguin créixer entorn de la informació, el coneixement i l'aprenentatge
- Gestionar, conservar i difondre el patrimoni documental i bibliogràfic de la Universitat facilitant-ne l'ús i el màxim aprofitament
- Ajudar a elevar la qualitat dels ensenyaments impartits a la UPC
- Aconseguir que els seus professionals siguin reconeguts com a líders en la gestió i producció d'informació i documentació

Valors

- Activa col·laboració i disponibilitat professional de les persones que treballen a les biblioteques per integrar, juntament amb els professors, els serveis i recursos bibliotecaris en l'aprenentatge i formació dels estudiants
- Col·leccions bibliogràfiques i recursos digitals d'informació i documentació amb continguts lligats a les assignatures que s'imparteixen a les diverses titulacions
- Equipaments de qualitat i horaris d'accés dissenyats segons les necessitats dels usuaris
- Oportunitats reals per a l'aprenentatge dels membres de la UPC amb equipaments, programari, material multimèdia, recursos digitals i amb accés lliure a Internet

Biblioteca i aprenentatge

- Experiència professional en la formació d'usuaris, en la utilització de les eines electròniques d'accés a la informació i documentació, experts en la gestió i difusió dels serveis de lectura i autoaprenentatge i en planificació i avaluació dels recursos bibliotecaris lligats a les necessitats dels usuaris

Objectiu general de l'eix

Aconseguir satisfer les necessitats bàsiques actuals i futures d'informació i documentació dels membres de la comunitat universitària de la UPC en el seu procés d'aprenentatge amb un alt grau de qualitat i exigència. Això significa:

- Potenciar en les àrees definides i en altres el treball conjunt entre el personal de les biblioteques i el personal docent, amb la finalitat d'aconseguir introduir i aprofitar dins el sistema d'aprenentatge els diferents recursos i serveis bibliotecaris
- Incrementar, potenciar i preservar les col·leccions bibliogràfiques bàsiques i altres materials de suport a la docència
- Millorar els serveis bàsics directes als usuaris i diversificar i ampliar l'oferta d'espais i equips disponibles

Àrees d'actuació

1.1 Formació d'usuaris

Els usuaris de la biblioteca s'han de formar en les habilitats necessàries per gestionar la informació tot fomentant el conceptes de formació continuada i autoaprenentatge. Cal, doncs, introduir als estudiants el concepte de biblioteca com a element integrat en el seu itinerari formatiu.

Els usuaris han de conèixer els serveis i recursos que la biblioteca ofereix, aprendre a utilitzar les eines electròniques d'accés a la informació, gestionar i manipular la documentació, aprendre i

potenciar habilitats i capacitats d'una forma autònoma, consultar la bibliografia i documents de suport a l'ensenyament. Aquests són els coneixements i habilitats bàsiques que les biblioteques, en les diferents i múltiples sessions de formació que realitzen, han de transmetre als seus usuaris.

1.2 Àrees d'autoaprenentatge

Les Àrees d'autoaprenentatge són espais equipats amb els recursos informàtics adequats per tal de facilitar a la comunitat universitària (estudiants, professors i PAS) l'aprenentatge d'habilitats i capacitats de manera autònoma. Els usuaris poden aprendre idiomes, ofimàtica, tècniques de recerca activa de feina, navegar per Internet. .

1.3 Serveis bibliotecaris bàsics

Els Serveis bibliotecaris bàsics (assessorament especialitzat, préstec, estudi, accés, col·leccions, facilitats i equipaments...) formen part de la primera i més important imatge que els usuaris tenen de la biblioteca i per tant són uns serveis claus en el seu procés d'aprenentatge actual i futur, ja que la satisfacció rebuda mitjançant aquests serveis bàsics determinarà la utilització i les necessitats posteriors envers la recerca, gestió i manipulació de la informació científica i tècnica.

1.4 Col·leccions bibliogràfiques bàsiques

Les col·leccions bibliogràfiques bàsiques són el suport documental que necessiten els estudiants de primer i segon cicle per ampliar i completar els coneixements que reben de cada assignatura, i que els professors aconsellen en la guia docent i durant el curs acadèmic, i aquelles col·leccions que completen globalment aquests suports, com són les col·leccions de referència, normes, apunts, exàmens, catàlegs industrials, col·leccions bibliogràfiques mediambientals, etc.

Biblioteca i aprenentatge

1.5 Equipaments i millores

Dins d'aquest eix s'han de preveure les noves actuacions per millorar, renovar i diversificar els espais i els equipaments de les actuals biblioteques.

En aquesta àrea cal destacar la construcció noves biblioteques: Biblioteca del Campus de Castelldefels, Biblioteca del Campus de Vilanova i Biblioteca d'Arquitectura.

Indicadors

- Nombre de cursos i sessions de formació: professors i estudiants
- Nombre d'assistents als cursos i sessions de formació
- Increment del fons bibliogràfic
- Nombre de préstecs
- Relació usuari / llibres
- Relació usuari / títols de revista
- Relació usuari / plaça de lectura
- Projectes comuns biblioteca / docència
- Nombre d'estacions d'autoaprenentatge

2

Biblioteca i recerca: Els recursos i serveis bibliotecaris per a la recerca i la innovació tecnològica

*De la informació al coneixement:
convertir la informació i la documentació
en coneixement nou i significatiu*

El desenvolupament de la societat és una de les missions fonamentals de la universitat i no sols perquè han de retornar-hi professionals ja preparats per exercir amb qualitat la seva feina, sinó que ha de ser la mateixa universitat la que ha de promoure el desenvolupament tecnològic i innovador de la pròpia societat. Els interessos i la productivitat de la recerca i investigació de la universitat han de tenir relació directa amb les necessitats reals de la societat, socials, econòmiques, industrials, mediambientals, etc. La UPC és actualment líder en aquest àmbit, la seva productivitat proporciona a la societat una considerable transferència tecnològica davant les múltiples demandes, però en el futur haurà no sols de satisfer les demandes immediates d'un cert teixit industrial sinó que haurà d'innovar, crear i impulsar nous projectes tecnològics i científics per tal que la mateixa societat pugui avançar i progressar.

La creació de *nou coneixement*, factor clau del nous projectes, passa per accedir, manipular, contrastar i gestionar informació i documentació de qualitat, significativa i actual, que doni suport a la *innovació, interdisciplinarietat i transdisciplinarietat* de la Universitat i d'aquesta envers la societat.

Les biblioteques es presenten com una oportunitat única per a la recerca, ja que aporten el suport, l'eina i el temps que els investigadors necessiten. Accedir a les millors col·leccions bibliogràfiques editades, bases de dades especialitzades mundials, revistes i literatura significativa de la comunitat científica, etc. en un període de temps extremadament curt és actualment una de les majors revolucions del nostre temps. Avui, mitjançant Internet, l'accés i consulta als catàlegs de llibres i documents de biblioteques d'arreu del món és una realitat.

En un futur immediat, les biblioteques i els seus professionals apareixeran com a experts en la gestió d'aquest volum d'informació i documentació al servei de les necessitats de recerca dels seus usuaris.

Aspiracions

- Ajudar a elevar la qualitat de la recerca i innovació tecnològica de la UPC i la seva producció científica
- Formar als usuaris de recerca en les eines electròniques d'accés, gestió i manipulació de la informació científica i tècnica per tal que aquests puguin accedir-hi

Biblioteca i recerca

- Satisfer qualitativament les demandes de documents en text complet dels usuaris de postgrau i tercer cicle de la UPC, així com als altres membres investigadors externs de la comunitat científica catalana i de l'àmbit industrial
- Incrementar la utilització dels serveis bibliotecaris d'accés i obtenció d'informació científica i tècnica i mediambiental
- Incrementar els recursos i les col·leccions bibliogràfiques científiques i potenciar-ne l'ús per part dels usuaris
- Aconseguir un major aprofitament i explotació dels recursos i serveis que es destinen a la recerca i la investigació tot avançant-se als increments de costos de la informació de qualitat i original
- Potenciar l'especialització dels coneixements dels bibliotecaris i les bibliotecàries en les matèries i àrees temàtiques especialitzades pròpies de la UPC i que siguin reconeguts com a líders en la gestió de la informació i documentació científica i tècnica de la Universitat

Valors

- Serveis bibliotecaris especialitzats, espais i equipaments d'estudi i horaris flexibles
- Col·leccions bibliogràfiques especialitzades de llibres, revistes i altres documents
- Recursos electrònics propis i consorciats: bases de dades bibliogràfiques, bases de dades documentals en text complet sobre matèries politècniques, bases de dades sobre l'impacte de la producció científica mundial, catàlegs de documents en temàtiques politècniques, bases de dades de recursos politècnics cercats a Internet i altres
- Serveis d'informació electrònica i obtenció de documents interns i externs amb serveis consolidats d'ajut a la recerca documental

- Participació i gestió en bases de dades de producció científica pròpia: Fènix
- Experiència professional en la formació d'usuaris i en la gestió de recursos, serveis de recerca i en l'anàlisi i avaluació de la documentació científica
- Serveis bibliotecaris consorciats amb les universitats catalanes i altres per tal de facilitar l'accés, consulta i préstec de documents

Objectiu general de l'eix

Intensificar el paper de les biblioteques com a proveïdores de recursos d'informació al servei de la recerca i creació de coneixements desenvolupats a la UPC, situant la informació com un dels eixos bàsics en el camp de la recerca. Això significa:

- Les biblioteques han de posar a l'abast de les necessitats de recerca de la comunitat universitària i de les empreses el suport documental per tal que es pugui incrementar la qualitat del coneixement tecnològic de la Universitat i de la pròpia societat
- Aquests objectius bibliotecaris s'hauran de potenciar en un nou marc de col·laboració i treball conjunt entre els diferents agents implicats en el marc de la recerca i innovació tecnològica de la UPC

Àrees d'actuació

2.1 Formació d'usuaris

Els usuaris han de conèixer com accedir a les bases de dades i revistes especialitzades, consultar documents especialitzats i de recerca, utilitzar els serveis a mida per als investigadors, gestionar, manipular i produir informació. Aquests són els coneixements i habilitats de recerca que les biblioteques, en les diferents i múltiples sessions de formació que realitzen, han de transmetre als seus usuaris.

Biblioteca i recerca

2.2 Serveis bibliotecaris de recerca

Els Serveis bibliotecaris de recerca (Servei d'Obtenció de Documents, teledocumentació, accés i ús de bases de dades, assessorament especialitzat, etc.) són una de les eines principals d'aquelles persones que realitzen processos d'investigació i projectes.

2.3 Col·leccions bibliogràfiques de recerca

Les col·leccions bibliogràfiques de recerca són el suport documental que necessiten els professors i els estudiants de tercer cicle per al seguiment dels diferents programes de recerca que es duen a terme dins de la Universitat i que han de cobrir les seves necessitats d'informació especialitzada.

2.4 Integració dels recursos i serveis

Les col·leccions i els recursos bibliotecaris dels departaments, instituts i altres unitats s'han d'integrar en el sistema bibliotecari de la UPC per tal de rendibilitzar i cercar un major aprofitament per part de tots els membres de la comunitat.

També s'ha d'integrar aquella informació i documentació produïda per la pròpia institució amb contingut institucional, professional i de gestió.

2.5 Col·laboració amb les empreses, col·legis, associacions professionals i altres

És necessari establir, desenvolupar i arribar a acords de col·laboració amb altres agents no universitaris per tal d'aconseguir recursos externs i oferir i explotar els nostres serveis d'informació i documentació.

Indicadors

- Nombre de cursos i sessions de formació a usuaris
- Nombre d'assistents als cursos i sessions de formació
- Nombre de revistes significatives i notables
- Nombre de documents subministrats i demanats per les Biblioteques de la UPC i temps de lliurament
- Increment del fons bibliogràfic: llibres i altres documents i revistes
- Relació usuari de recerca / llibres
- Relació usuari de recerca / títols de revista
- Projectes comuns biblioteca / línies de recerca

Biblioteca i xarxa: Els recursos i serveis bibliotecaris digitals

*De la biblioteca local a la biblioteca global:
Convertir la biblioteca en una eina d'accés
a la informació i documentació digital
que es troba arreu del món*

Les Tecnologies de la Informació i Comunicació aplicades i utilitzades a les universitats han donat des de fa anys uns resultats positius; si aquesta a més és una universitat que es basa i fonamenta en la tecnologia, com és la UPC, els resultats són altament significatius. La Universitat Politècnica de Catalunya, des del seu inici, té com a missió educar i fomentar els "aprenentatges tècnics" de tota mena que, actualment i cada vegada més, es basen en les TIC. Això significa no sols que els membres de la comunitat coneixen i utilitzen d'una manera experta les TIC i les seves aplicacions sinó que a la UPC es troben els estudiants, professors i investigadors més altament qualificats en aquestes tecnologies.

Però en un futur immediat, les TIC aportaran una sèrie de canvis importants a la universitat. A diferència d'altres reptes, aquests canvis seran extremadament ràpids i necessaris, situant la universitat davant de decisions importants, de redefinicions i noves propostes.

L'essència de la universitat, transmetre i facilitar antics i nous coneixements, continuarà i es potenciarà, però tots els altres elements que configuren el sistema actual hauran de canviar: l'aprenentatge i els seus circuits, els continguts i les seves titulacions, la recerca i el seus projectes, l'organització i les seves estructures, etc.

Hores d'ara, les TIC, estan configurant un nou model d'aprenentatge; l'aprenentatge distribuït en xarxa apareix com una oportunitat única per construir una nova relació entre el professor i l'estudiant, un nou circuit que aporta una major dedicació a l'individu i un major seguiment i assessorament personalitzat. Dins d'aquest context, el professor adquireix i recupera el seu principal rol i es converteix en el "mestre" que pot guiar i ajudar a desenvolupar les capacitats i coneixements de l'estudiant.

Les biblioteques de la UPC tenen aquest component tecnològic. Actualment i des de qualsevol PC connectat a la xarxa de la UPC, es pot accedir a tot tipus d'informació i documentació interna i externa i a diversos serveis, també les tasques internes de gestió es realitzen a través de maquinari i programari. Però les biblioteques de la UPC i els seus professionals han de continuar potenciant la integració i perfeccionament d'aquest nou model d'aprenentatge i de recerca basat en les TIC.

La Biblioteca Digital de la UPC s'ha de transformar en el portal d'accés a la informació científica i tècnica de més alta qualitat i actualitat i ha de ser una eina i un suport d'aquest aprenentatge distribuït en xarxa.

Aspiracions

- Oferir a la comunitat universitària de la UPC i als usuaris externs un portal únic i actualitzat d'accés a la informació i documentació científica, tècnica i medi ambiental digital de màxima qualitat anomenat Biblioteca Digital de la UPC
- Fer fàcil l'accés i consulta a les fonts d'informació i documentació i la recerca d'informació puntual dels usuaris per tal de que puguin aprofitar al màxim el seu temps
- Adaptar els serveis bibliotecaris digitals a la combinació i innovació de tecnologies aplicades a la informació i documentació, a la proliferació d'opcions i productes multimèdia i als canvis fonamentals en les expectatives dels usuaris virtuals
- Ésser líders en l'opció, aplicació i innovació de les TIC en els recursos i serveis bibliotecaris digitals per tal d'avançar-se a les noves demandes
- Desenvolupar infraestructures tecnològiques amb nous dissenys d'aplicacions i interfícies que permetin la integració de tota la informació en qualsevol suport en el projecte UPC-d, així com en els múltiples projectes de campus virtuals de la UPC
- Aconseguir que els bibliotecaris especialitzats en els serveis bibliotecaris digitals siguin reconeguts per la comunitat universitària com a gestors i productors d'informació i documentació digital actualitzada i de qualitat

Valors

- Recursos i serveis bibliotecaris digitals de temàtica politècnica: bases de dades bibliogràfiques, catàleg col·lectiu dels fons documentals de la UPC, Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya, revistes i documents electrònics, productes multimèdia i programaris d'autoaprenentatge en xarxa disponibles als usuaris virtuals
- Experiència en gestionar recursos i serveis d'informació i documentació digital a mida i segons les necessitats dels usuaris: àrees de recerca, autoaprenentatge i lideratge en la implementació

Biblioteca i xarxa

de les TIC en les àrees de la gestió de recursos i serveis bibliotecaris així com a la gestió interna d'aquests

- Experiència en creació, gestió, manteniment i actualització de pàgines web, intranets i recerca de recursos politècnics de qualitat a Internet
- Equipaments informàtics de qualitat amb espais i àrees amb accés a la xarxa disponibles pels usuaris amb lliure accés
- Ser membre del Consorci de Biblioteques Universitàries Catalanes i participar activament en el projecte Biblioteca Digital de Catalunya i per tan accés al recursos digitals, bases de dades i revistes electròniques, consorciades amb altres universitats catalanes

Objectiu general de l'eix

Facilitar l'accés dels usuaris als recursos i serveis bibliotecaris digitals en xarxa i a la vegada integrar-los en els diversos projectes digitals, actuals i futurs, de la comunitat universitària. Això significa:

- Incrementar els recursos digitals disponibles en xarxa
- Incrementar l'ús dels recursos digitals des de qualsevol lloc i projecte de la xarxa
- Integrar i treballar conjuntament amb els diversos projectes digitals de la Universitat
- Col·laborar i treballar conjuntament amb Serveis Informàtics
- Col·laborar en el projecte de Biblioteca Digital de Catalunya

Àrees d'actuació

3.1 Biblioteca Digital de la UPC

La Biblioteca Digital de la UPC ha d'integrar en una plataforma única les eines d'accés a la informació, les col·leccions digitals en text complet i els serveis bibliotecaris electrònics amb la possibilitat d'explotació i aprofitament de qualsevol recurs des de cada un del projectes digitals de la Universitat.

3.2 Digitalització i conservació de documents

La digitalització ha de preveure en primer lloc aquells recursos propis i externs que la universitat considera prioritaris per a les seves necessitats: exàmens, reports, apunts, actes de congressos, tesis, producció científica, etc. i en segon lloc aconseguir analitzar els formats per tal d'estandarditzar-ne la producció i difusió.

La conservació i manteniment de la informació en suport digital i/o electrònic ha de ser un dels reptes importants a l'hora d'emprendre les actuacions en aquesta àrea.

3.3 Innovació tecnològica

Les biblioteques són centres d'innovació en tecnologies i recursos d'informació i s'han avançar també a les necessitats tecnològiques dels seus usuaris, tenint en compte que l'objectiu de les biblioteques ha de ser incorporar la tecnologia al servei de la informació.

3.4 Convergència del Servei de Biblioteques amb els Serveis Informàtics

Per assegurar que la comunitat universitària tingui el màxim accés a la informació i als recursos electrònics, la biblioteca ha de desenvolupar uns sòlids llaços amb els Serveis Informàtics de la Universitat. Les biblioteques no disposaran per si soles dels recursos necessaris per fer front a tots els canvis que aportaran les TIC i que afectaran la comunitat acadèmica. La aliança i el treball conjunt amb els Serveis Informàtics ha de millorar el nivell de suport i qualitat actualment existent i ha de posar en marxa aplicacions de les TIC que donin suport als recursos i serveis d'informació, així com desenvolupar la infraestructura tecnològica necessària per facilitar l'accés virtual a la informació i a la documentació.

3.5 Aliances i projectes consorciats

Els canvis produïts en la indústria editorial, el ràpid increment dels recursos electrònics, les noves polítiques de preus, els problemes de copyright i de la propietat intel·lectual, dibuixen un escenari

Biblioteca i xarxa

molt complex; és per això que l'estratègia a seguir ha de ser fer front comú a través del treball cooperatiu, i concretament en el projecte de Biblioteca Digital de la UPC.

Indicadors

- Nombre de bases de dades disponibles en accés local
- Nombre de bases de dades disponibles a la Biblioteca Digital de la UPC
- Nombre de bases de dades disponibles a la Biblioteca Digital de Catalunya
- Nombre de revistes electròniques disponibles a la Biblioteca Digital de la UPC
- Nombre de revistes electròniques disponibles a la Biblioteca Digital de Catalunya
- Nombre de documents digitalitzats
- Nombre de serveis bibliotecaris oferts per la Biblioteca Digital de la UPC
- Nombre d'usos de cada un dels recursos
- Grau de satisfacció en l'ús dels serveis

4

Biblioteca i humanisme: Els recursos i serveis bibliotecaris per a la formació humanista

De l'individu al ciutadà: Convertir el procés de formació en un procés educatiu íntegre, basat en els valors culturals de les persones lliures i solidàries

La tecnologia és un humanisme!

Realitzar els estudis universitaris és accedir al darrer i últim procés d'aprenentatge reglat del sistema d'ensenyament; habitualment a partir dels 18 anys els estudiants accedeixen a la universitat per un període mínim de tres i cinc anys. Durant aquests anys aprenen uns coneixements, continguts i pràctiques que configuren una titulació determinada, però també, i així ho indiquen pràcticament tots els pedagogs, és l'estadi en què la persona no sols adquireix la màxima potencialitat per a l'aprenentatge sinó que és el moment en què es defineixen i es consoliden una sèrie de valors i opinions sobre el seu entorn que utilitzarà al llarg de la seva vida. Els individus han de sortir de la universitat convertits en ciutadans d'un món global amb capacitats flexibles per tal d'adaptar-se a diferents situacions i diferents cultures.

Per tant, és necessari que el procés educatiu sigui un procés íntegre, complet i ampli, en què l'objectiu principal no sols sigui construir un professional qualificat sinó una persona disposada a ser un veritable ciutadà, íntegrat i a favor d'una cultura de la pau, oberta als altres, intel·lectualment elevat i crític amb el seu entorn i amb postulats basats en els drets humans i els valors democràtics de la societat, en la defensa de la biodiversitat i el desenvolupament sostenible. Cal tenir present que la societat està regida políticament, econòmicament i culturalment per ciutadans que han estat formats a la universitat. És per tant urgent que la universitat prengui com a prioritari l'aprenentatge i la formació en els valors que fonamenten la creació d'una societat millor, més culta i més solidària, una societat basada en una cultura de la pau .

També els professors i el personal d'administració i serveis, com a membres de la comunitat, han de tenir accés als diferents recursos d'informació i documentació de temàtiques que els permetin créixer en els valors humanístics, la crítica, el diàleg i la reflexió.

Les biblioteques tenen un nou camp obert en aquest aprenentatge: potenciar la lectura d'obres especialitzades en altres camps –filosofia, política, economia, història, ètica, música–; participar i difondre els projectes culturals de la universitat i de les ciutats; convertir els espais en nous escenaris on es fomenti la reflexió, la crítica i el coneixement, són reptes que s'han d'emprendre amb responsabilitat i eficàcia.

Biblioteca i humanisme

Aspiracions

- Que els membres de la comunitat trobin a les biblioteques un suport i una eina per al seu desenvolupament humà i cultural
- Treballar conjuntament amb els múltiples projectes culturals, lúdics i de cooperació que la UPC desenvolupa i promou
- Potenciar una educació mediambiental dels membres de la comunitat
- Potenciar i aprofitar els recursos i serveis bibliotecaris d'altres xarxes bibliotecàries i d'altres organismes i institucions
- Incrementar els recursos i serveis bibliotecaris de temes relacionats amb la literatura, economia, política, art, ètica, etc.
- Participar en els projectes culturals que les ciutats tenen programats, amb la qual cosa es poden aconseguir acords cooperatius
- Cooperació i desenvolupar intercanvis culturals amb països en desenvolupament
- Convertir les biblioteques en espais i centres de lectura, estudi, diàleg i reflexió social dels seus usuaris

Valors

- Recursos i serveis bibliotecaris politècnics al servei dels ciutadans
- Col·leccions bibliogràfiques especials
- Biblioteques ubicades en escoles, facultats i campus urbans integrats en les ciutats amb equipaments oberts i amplis dissenyats segons les necessitats dels usuaris

- Fons documentals antics, llibres, revistes i projectes, que representen i formen part de la història i cultura dels ensenyaments tècnics a Catalunya
- Persones obertes implicades en la defensa i treball dels valors culturals i solidaris

Objectiu general de l'eix

Aconseguir que els membres de la Universitat puguin adquirir i desenvolupar una formació integral basada en els valors solidaris i democràtics de les persones, la defensa i treball per la biodiversitat i el desenvolupament tecnològic sostenible.

Això significa:

- Potenciar la participació activa de les biblioteques en els diferents projectes culturals que realitza i promou la UPC
- Potenciar la participació activa de les biblioteques en els diferents projectes culturals que realitzen i promouen les ciutats on la UPC està inserida
- Aconseguir que les biblioteques siguin espais socials dels campus i de les escoles on els seus usuaris han de poder créixer i formar-se a través de la lectura, la reflexió, la crítica i l'art

Àrees d'actuació

4.1 Biblioteca i integració als projectes culturals de la UPC

La creació del Vicerectorat de Programes Culturals a la Universitat significa que el desenvolupament i potenciació dels elements culturals són claus en el sistema educatiu de les persones de la comunitat i, per tant, les actuacions i objectius dels programes culturals i els diferents projectes i activitats que es realitzen han de ser potenciat i desenvolupats també des de i amb la participació de les biblioteques.

D'altra banda, també els projectes culturals que es deriven de les actuacions d'aquest programa hauran de ser dissenyats, programats i realitzats d'una forma integrada amb els diferents projectes i agents abans esmentats.

4.2 Biblioteca i col·leccions especials

Les biblioteques són serveis únics per adquirir i proporcionar l'adquisició de valors ètics basats en la solidaritat i cooperació amb les persones i les cultures, el respecte i el compromís en la defensa de drets humans. Les biblioteques han de promoure la lectura, la discussió, la comunicació, la crítica i la reflexió conjunta dels nous valors que aportarà la tecnologia i la investigació en els nous temps.

Col·leccions bibliogràfiques referents a declaracions mundials, discursos i aprovacions entorn al futur, la promoció d'actes culturals, presentacions, conferències, treball conjunt amb les diferents línies de pensament que s'estan desenvolupant a dins i fora de la Universitat, accions puntuals i serveis permanents entorn als valors seran prioritaris ara també a les biblioteques.

Les biblioteques des de fa anys gestionen i ofereixen als seus usuaris col·leccions especials: Col·lecció de Poesia Rector Gabriel Ferraté, Col·lecció de Ciència-ficció, Col·lecció Tecnoscopi, Col·lecció de Jazz, Col·lecció de Ciència i Tècnica. Les biblioteques hauran de potenciar i ampliar aquestes col·leccions bibliogràfiques i crear-ne de noves: novel·la, assaig, política, economia, oci, música, cinema, etc.

4.3 Patrimoni bibliogràfic cultural de la Universitat

La UPC és una universitat jove però en la seva formació va acollir les escoles i facultats més importants i antigues en ensenyaments tècnics de Catalunya, escoles centenàries creades en el seu dia per al desenvolupament de les ciutats i els ciutadans. Els estudis d'arquitectura, nàutica i enginyeria, etc. aporten a la UPC un patrimoni històric i únic en els àmbits dels ensenyaments tècnics. Els fons antics bibliogràfics de les biblioteques l'ETSEIB, FNB, BCT i ETSAB són col·leccions valuoses que s'han de potenciar, difondre i conservar.

També les col·leccions bibliogràfiques actuals en qualsevol suport, paper i/o electrònics, han de ser objecte de conservació. La història dels ensenyaments i enginyeries d'aquest final de segle impartides a Catalunya són i seran un patrimoni valuós de les biblioteques de la UPC.

4.4 Aliances

Dins l'eix de la cultura es també clau les aliances, la cooperació i la col·laboració conjunta amb altres xarxes de biblioteques, centres i institucions culturals externs a la Universitat. Crear estratègies a favor de l'aprofitament dels recursos culturals, dels recursos públics en favor de la lectura pública i les activitats culturals ha de ser una oportunitat per a les biblioteques de la nostra Universitat i fonamentalment per als nostres usuaris.

4.5 Biblioteca i ciutats

La UPC és una universitat immersa en les ciutats, les seves escoles i els seus campus tenen una característica urbana que fa que les relacions amb les ciutats i els ciutadans siguin relacions directes i aprofitables. La vida de la ciutat ha d'estar present a la Universitat, les seves preocupacions, el seu desenvolupament i també les seves aspiracions. Valorar i aprofitar aquesta proximitat és clau per a la Universitat, també per a les biblioteques que, amb els seus recursos i serveis, han d'estar disponibles i obertes a les ciutats, col·laborant, oferint i promovent els seus valors i els seus actius als ciutadans.

Ens els propers anys la cultura estarà present d'una manera important i especial a la ciutat de Barcelona: el Fòrum Universal de les Cultures 2004. Aquest és un esdeveniment clau on les biblioteques de la UPC de l'àrea de Barcelona hauran de participar molt activament.

Indicadors

- Nombre de projectes culturals amb participació de les biblioteques
- Increment del fons bibliogràfic d'interès humanístic i cultural
- Nombre de col·leccions bibliogràfiques especials
- Increment del fons bibliogràfic antic
- Nombre d'actes culturals organitzats i promoguts per les biblioteques

Biblioteca i organització: Els recursos i serveis bibliotecaris de gestió

De l'organització a la gestió del coneixement: convertir l'organització interna i els recursos destinats en una organització flexible, que aprèn constantment i que està basada en els valors de les persones que hi treballen.

Per fer front al reptes de futur, la universitat haurà de preparar-se i això significa que la seva organització haurà de ser modificada: introduir flexibilitat organitzativa, rapidesa en la presa de decisions, aprenentatge en grup i en xarxa, potenciar la creativitat i gestió del coneixement, aprofitar la professionalitat i competències de les persones, introduir i utilitzar les TIC en tots els processos, avaluar-ne i contrastar-ne els resultats, etc. es convertiran en les noves característiques de les organitzacions del futur.

La UPC és pionera en la introducció d'algunes d'aquestes característiques. La seva organització i planificació està orientada al canvi i es troba ben situada envers la qualitat, amb una clara opció per la planificació estratègica, la transparència i l'avaluació. També les seves biblioteques, amb una tradició basada en aquesta cultura, han contribuït amb uns excel·lents resultats a produir i desenvolupar aquests canvis.

Actualment les biblioteques tenen un alt grau d'eficàcia ja que funcionen seguint una planificació per objectius, ofereixen uns serveis estandarditzats a tots els usuaris i obtenen uns resultats transparents i contrastables.

Però els canvis en el món de la informació i documentació i l'evolució de la pròpia Universitat fa que sigui necessari continuar millorant els serveis i la organització.

- Aspiracions**
- Aconseguir que el Servei de Biblioteques i Documentació sigui una organització basada en el coneixement, els valors i les capacitats de les persones
 - Aconseguir una organització àgil, flexible, moderna, professional i preparada per adaptar-se als canvis futurs, amb professionals competents i líders en la gestió i producció de la informació i documentació
 - Mantenir i incrementar la qualitat dels serveis bibliotecaris oferts als usuaris interns i externs, amb la implementació de processos d'avaluació i millora
 - Formar les persones que treballen al Servei per tal que puguin desenvolupar noves capacitats professionals i puguin aportar el millor d'elles mateixes

- Renovar i ampliar els coneixements i tècniques que configuren el rol del bibliotecari i desenvolupar nous perfils més significatius i integrats a les diferents funcions de la Universitat
- Formar, construir i retenir bons equips de professionals millorant la seva comunicació i treball en xarxa

Valors

- Bibliotecaris/àries i auxiliars de biblioteca amb voluntat de continuar oferint als seus usuaris uns serveis de qualitat, amb capacitats professionals contrastades per gestionar uns serveis bibliotecaris eficients
- Experiència en planificació estratègica i treball per objectius aplicats a serveis bibliotecaris orientats als usuaris
- Gestió eficient dels recursos que la UPC destina al Servei amb rendibilitat màxima i transparència i informació en la seva gestió
- Una organització orientada al canvi que aprèn contínuament amb uns serveis interns i de gestió altament tecnològics basats en la utilització i aplicació de les TIC
- Una organització que garanteix al seu personal una informació i comunicació ràpida, significativa i útil
- Ser un dels serveis universitaris més ben valorat per la comunitat universitària amb uns serveis eficients i altament utilitzats amb resultats favorables i satisfactoris per a la institució

Objectiu general de l'eix

Aconseguir un Servei de Biblioteques i Documentació que doni resposta a les necessitats actuals i futures dels usuaris interns i externs de la universitat. Això significa:

- Aconseguir un model organitzatiu basat en les capacitats de les persones i les necessitats dels usuaris
- Aconseguir un serveis basats en les TIC i de màxima qualitat contrastada
- Formar el personal per tal de ser professionals qualificats en la gestió i producció de la informació i documentació

Definició de les àrees d'actuació

5.1 Organització i planificació del Servei de Biblioteques

És important assolir un model d'estructura i organització amb una política de recursos humans que defineixi les noves funcions i els nous perfils professionals del personal del Servei. Aquests hauran d'estar basats en les capacitats de les persones i les necessitats internes del Servei.

5.2 Accés, selecció, formació i desenvolupament professional

Cal continuar potenciant la política actual d'accés i selecció i crear un model propi de formació relacionat amb els nous perfils, el desenvolupament professional de les persones, l'aprofitament de les TIC i l'especialització temàtica en les àrees de coneixement politècniques.

5.3 Innovació tecnològica i nova gestió i planificació del treball

L'avenç significatiu i de qualitat produït en la gestió basada en la planificació estratègica i desenvolupada i transformada en objectius de treball i en les TIC ha d'evolucionar en aquest nou programa cap a la direcció i treball basat en els valors, la gestió del coneixement de les persones i la imple-

mentació tecnològica de les TIC en el 100% de tots els processos relacionats en la gestió i planificació. La comunicació interna a tots els nivells, el treball per projectes en grup i en xarxa dins de cada biblioteca i entre biblioteques han de ser característiques essencials d'aquesta àrea.

5.4 Qualitat, avaluació i reenginyeria de processos

És necessari implementar processos d'avaluació interna i externa, plans de millores, cercles de qualitat, redissenyar i simplificar procediments, descentralitzar preses de decisions, etc., que són elements que les biblioteques coneixem i que ja des de fa anys s'han implementat, encara que no d'una manera global. Aquest programa és una oportunitat per estandarditzar les fites i elaborar compromisos de qualitat també amb els usuaris interns.

5.5 Gestió, control i avaluació de recursos

L'increment dels costos en l'adquisició i accés d'informació i documentació científica i tècnica fa que no sols sigui imprescindible pujar les partides que la Universitat destina al Servei de Biblioteques i Documentació sinó que les biblioteques hauran de continuar gestionant els diversos pressupostos amb rigor, control i imaginació.

Indicadors

- Grau d'assoliment dels objectius
- Nombre de plans de millora de processos i serveis
- Avaluació de serveis
- Grau de satisfacció del personal
- Nombre de cursos de formació del personal
- Nombre d'assistents als cursos de formació
- Increment de recursos humans, mobilitat i promoció

Servei de Biblioteques i Documentació
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA